

KIKIN LÄHETTIPALVELU

Japani, 1989

Ohjaaja: Hayao Miyazaki

Käsikirjoitus: Hayao Miyazaki, perustuu Eiko Kadonon samannimiseen lastenkirjaan.

Pääosissa ääninä: Minami Takayama, Rei Sakuma, Keiko Toda, Kappei Yamaguchi

Suomenkieliset äänet: Sara Nieminen, Ilari Johansson, Elsa Saisio, Henna Hyttinen, Ruska Lehtosaari, Tiina Rinne, Titta Jokinen

Musiikki: Joe Hisaishi

Ikäraja: 3 (sallittu kaikille)

Kesto: 103 min.

Genre: animaatio

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu alakoululaisille.

Oppimateriaalin teemoja: ystävyys, itseluottamus, itsetuntemus, itsenäistyminen, selviytyminen, noidat, tuuli, lentäminen

Alkuperäinen nimi: *Majo no takkyûbin*

Synopsis

Kun noitatytöt täyttävät 13 vuotta, heidän on aika lähteä kotoa, aika itsenäistyä ja löytää oma paikkansa maailmassa. Perinteen mukaan noitatytön kuuluu viettää kokonainen vuosi vieraassa kaupungissa.

Kiki lähtee lentäen maailmalle mukanaan äidin vanha, vikuroiva luuta ja isältä lahjaksi saatu radio sekä puhuva, musta kissa, Jiji. Hän löytää meren rannalta kaupungin, jollaisesta on aina haaveillut.

Kiki huomaa pian, ettei vapaus tai itsenäistyminen ole aivan yksinkertaista. Uudessa kaupungissa noitiin ei ole totuttu, eivätkä yksinäisyys, koti-ikävä ja rahattomuus paljon oloa paranna.

Noitakokelaat näyttävät vuoden aikana osaamisensa ja vasta sen jälkeen heistä tulee oikeita noitia. Kikin ainoa noitataito on luudalla lentäminen.

Leipomoa pitävä lempeä äitihahmo Osono ottaa Kikin suojiinsa ja auttaa häntä pääsemään alkuun. Osono antaa Kikin asua leipomon pihan ullakkohuoneessa vastapalveluksena avusta leipomossa. Kiki perustaa leipomon yhteyteen lähettipalvelun, jonka kautta hän tapaa paljon uusia ihmisiä ja ystävystyy mm. nuoren taiteilijan Ursulan ja lentovempeleitä väsäävän Tombo-pojan kanssa.

Kikille tarjoutuu lopulta tilaisuus lunastaa paikkansa yhteisön täysivaltaisena jäsenenä, kun kaupunkilaiset tarvitsevat apua, jota vain noita voi tarjota. Nimittäin kaupunkiin vierailulle saapunut ilmalaiva riistäytyy myrskytuulen mukana kiinnityksistään, jolloin Tombo on vaarassa - ja koko kaupunki.

Elämänmyönteisessä kasvutarinassa noituus on lähinnä sivujuonne, ja voimien kehitys heijastaa Kikin asteittaista kasvua lapsekkaasta tytöstä itseensä luottavaksi nuoreksi naiseksi.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

Ennen elokuvaa:

1. Tarkastelutehtävä elokuvan katseluun

a. Lukekaa ennen elokuvan katselua tehtävien liitteenä oleva ohjaajan kirjoitus keskustelunaiheineen ja -kysymyksineen. Keskustelkaa yhdessä aiheista.

b. Huomaatteko animaattoreiden temppejuja? He ovat huvitelleet lisäämällä elokuvaan pieniä viittauksia tuttuihin elokuviin.

Kikin sängyllä on kovasti Totoroa muistuttava pehmolelu ja kaupungilla liikennöi bussi, jonka kyljessä mainostetaan Miyazakin animaatioelokuvia tuottavaa Ghibli-studiota.

c. Satama ja kaupunkimaisema Millaiselta kaupunki näyttää? Millaiselta satamassa näyttää? Tarkastelkaa yksityiskohtia, värejä, tuulussa heiluvia kasveja. Millaisia veneitä tunnistatte?

d. Millaisia tauluja Kikin taiteilijaystävä Ursula maalaa?
(tehtävään palataan kohdassa 4. Ursula).

Elokuvan katselun jälkeen:

2. Palatkaa ennakkotehtäviin

a) Kaupunkimaisema Miltä kaupunki näytti? Millaisia talot olivat?

Elokuvan kaupunkimaisema muistuttaa Tukholmaa. Kerrotaan, että Miyazaki oli kiinnostunut Peppi Pitkätossun elokuvausoikeuksista, mutta ei onnistunut hankkimaan niitä. Ohjaajan Ruotsin-matkan vaikutelmat taltioituivat elokuvan kaupunkikuvaan.

b) Kaupunkia kuvattiin paljon lintuperspektiivistä, ylhäältä päin.

- Etsikää netistä ilmakuvia tutuista paikoista, omasta kaupungistanne ym. Löydätkö kuvista tuttuja paikkoja, kuten oma koti, koulu, kirjasto, kauppa, asema yms.
- Tehkää peli kotikaupungista, kaupunginosasta tai kotiseudusta ilmakuvaa pohjana käyttäen.

- Piirtäkää oma huone, keittiö, piha, luokkahuone ylhäältä päin.

- Suunnistus Jaetaan luokka kahteen osaan. Molemmat puolet suunnittelevat toisilleen suunnistusreitit esim. lähimetsään. Merkitkää rastit kartalle niin, että vain aloituspaikka on tiedossa. Rasteja lähdetään etsimään pareittain. Jokaiselta rastilta löytyy vihje seuraavan rastin olinpaikasta. Rasteille suunnitellaan kysymyksiä eri aiheista, liittyen esim. Japaniin, luontoon, matematiikkaan tai johonkin ajankohtaiseen aiheeseen. Lopuksi suunnistajien vastaukset tarkistetaan ja eniten oikeita vastauksia saanut pari julkistetaan.

c) Yhteinen kaupunkimaisema Maalatkaa iso yhteinen taustamaisema, johon kukin saa piirtää tai maalata suunnittelemansa talon. Leikatkaa talot irti ja kiinnittäkää ne taustaan. Lisätkää kaupunkimaisemaan puita, puistoja, aitoja, ihmisiä, busseja yms.

d) Millaisia veneitä satamassa oli?
Purjevereneitä, troolareita rahtilaivoja moottorivereneitä.

- Maalatkaa satamamaisemia veneineen ja laivoineen.

e) Tehkää retki veden äärelle tyynellä säällä hämärässä, auringonnousun tai -laskun aikaan, kuutamossa tai pimeään aikaan. Miten maisema tai kaupungin valot heijastuvat tyneen vedenpintaan? Miten katuvalot tai auringon- tai kuunvalo näkyy vedessä?

- Valokuvatkaa ja maalatkaa maisemia veden ääreltä.

3. Säätietoja

Kiki loikoilee elokuvan alussa niityllä. Hän tarkkailee pilviä ja kuuntelee säätiiedotusta. Elokuvan edetessä hän joutui tuulen riepottelemaksi lentomatallaan ja elokuvan lopussa tuuli oli aiheuttanut ison onnettomuuden.

a) Etsikää rauhallinen paikka niityltä tai veden ääreltä poutaisena kesäpäivänä. Käykää makaamaan ja tarkastelkaa pilvien muotoja. Löydätkö niistä tutulta näyttäviä muotoja? Millaisia ääniä kuuluu, kun suljette silmänne?

b) Miksi säätiiedot, erityisesti tuulen seuraaminen oli tärkeää juuri Kikille? Mistä tuuli syntyy? Millaiselta tuuli kuulostaa? Miten tuulen nopeutta tai voimakkuutta mitataan? Millaisissa ammatissa olevat joutuvat erityisesti tarkkailemaan tuulen voimakkuutta? Miten tavalliset ihmiset käyttävät tuulta hyödykseen? Tuulimyllyt, purjehtiminen, tuulivoimalla sähköntuotanto.

Japanissa rannikkoseutuja koettelevat toistuvasti taifuunit, (kiinalainen sana taifuung, suuri tuuli). Nämä hirmumyrskyt kulkeutuvat Japaniin lämpimiltä, eteläisiltä merialueilta loppukesällä tai syksyllä.

Suomessa Ilmatieteen laitos ilmoittaa tuulen nopeuden metreinä sekunnissa (m/s), mutta maailmalla on yleisempää esittää tuulen nopeus kilometreinä tunnissa (km/h).

Taulukko tuulennopeuksista:

0–5 m/s - hyvin heikko tuuli

5–10 m/s - melko heikko tuuli

10–20 m/s - merkittävä tuuli, voi aiheuttaa hankaluuksia

20–30 m/s - erittäin tuulista, myrskyvaroitusta annetaan

yli 30 m/s - äärimmäisen kova tuuli, hengenvaarallinen

www.myrsky.com/tuulennopeus.htm#jaottelu

- Selvittäkää, miten eri nopeuksilla puhaltava tuuli näkyy luonnossa, kuten merenkäynnissä tai puiden liikkeissä.

c) Etsikää lehdistä säätietoja. Millaisia merkkejä eri sääoloista käytetään?

4. Ystävyys

Kiki tutustuu lentolaitteita rakentavaan ikätoveriinsa Tomboon ja metsämökissä asuvaan taiteilijattareen Ursulaan, joilta hän saa rohkaisua vaikeina hetkinä. Kiki oli myös mustasukkainen ystävästään; Jijistä sen lähdettyä Lili-kissan mukaan ja Tombosta, kun hän tapasi kaupungin muita nuoria.

Tombo Kopori

Kikin ystävä Tombo ihaili Kikin lentämistä. Hän oli erittäin niin innostunut lentämisestä, että kehitti erilaisia lentämiseen liittyviä laitteita ja lentohärveleitä.

Lentämisestä

Leonardo da Vinci syntyi 15. huhtikuuta 1452 Vincin kylässä Toscanassa. Häntä pidetään renessanssiajan yleisnerona, sillä hän oli paitsi taitava taidemaalari, myös arkkitehti, kuvanveistäjä, anatomi, fyysikko, matemaatikko ja keksijä.

Leonardo tutki ihmisten, eläinten ja etenkin lintujen rakennetta. Kaikista aloista Leonardoa kiehtoivat eniten lentäminen. Hän tutki lintujen luuston rakennetta, siipiä, lihaksia, kestävyyttä sekä sulkia. Hänellä oli tapana tarkkailla pitkiä aikoja lintujen lentämistä ja piirtää niiden liikkeitä.

Havaintojensa perusteella Leonardo alkoi kehittää mekaanisia siipiä lisäämään niihin omia laitteitaan, joita hän ei kopioinut luonnosta, sillä hän huomasi, ettei ihminen kykene nostamaan omaa painoaan. Hän alkoi suunnitella vipuja ja polkimia, joiden tehtävänä olisi liikuttaa siipiä. Lopulta Leonardo luopui siivistä ja alkoi kokeilla eräänlaista ilmassa pyörivää spiraalia ja tuli näin keksineeksi huomaamattaan helikopterin. Hän keksi myös laskuvarjon ja polkupyörän.

a) Tehkää retki paikkaan, jossa voitte tarkkailla lintujen lentoa.

- Tehkää isolle voimapaperille hiilellä nopeita harjoitelmia, croques-piirroksia linnuista.
- Piirtäkää lopuksi yksi lentävä lintu huolella omalle paperilleen.

b) Etsikää kirjoista tai internetistä tietoa leijoista ja niiden rakennusohjeista. esim.

www.reuma.fi/lapsetjanuoret

<http://www.kites.org/tmr>

- Rakentakaa leijat ja tehkää yhteinen leijanlennätysretki.

c) Lopussa Kiki pelastaa Tombon ja kaupungin suuremmilta vahingoilta, kun tuuli repi suuren ilmalaivan irti kiinnitysköysistään.

Ilmalaivoja on kolmentyyppisiä. "Oikea" ilmalaiva on jäykistetty ja siinä on alumiinista tai duralumiinista rakennettu runko, jonka päälle alus on rakennettu. Näitä aluksia nimitetään joskus "Zeppelin"-nimellä erotukseksi pehmeistä ilmalaivoista. Zeppelin-tyyppisen ilmanlaivan rungon painon takia niitä ei kannata rakentaa kovin pieniksi. Puolijäykissä ilmalaivoissa on köylimäinen rakenne, joka kulkee rungon alla keulasta perään, niitten runko pysyy jäykistämättömien ilmalaivojen tapaan muodossaan kaasunpaineen avulla.
lähde: Wikipedia

Millä kaikella ihminen on lentänyt tai yrittänyt lentää? Millä tarinoissa ja saduissa lennetään? Millainen oli tarina Ikaroksen siivistä?

Muumitarinoiden taikuri lensi pantterilla, Flubberissa oli lentävä auto, Potterilla huijauksia ja aarnikotka, lohikäärmeillä lennetään fantasiatarinoissa.

- Suunnitelkaa siivet itsellenne tai jollekin taruelennolle. Tehkää aluksi lyijykynäpiirroksena siipien muoto pahville ja leikatkaa ne irti. Maalata siivet pulloväreillä ja koristelkaa ne höyhenillä, helmillä langoilla jne. Siivet voi myös rakentaa kanaverkosta ja päällystää liisterin avulla sanomalehdillä ja selluvillalla. Lopuksi ne maalataan ja koristellaan.
- Kirjoittakaa pieni tarina siitä, kenelle siivet kuuluvat.

Ursula

Kiki ystäväystyy taidemaalari Ursulan kanssa, kun päätyy tämän mökille etsiessään kadottamaansa esinettä. Ursula eleli metsän keskellä pienessä talossaan seuranaan harakat. Kiki sai niiltä ärhäkän vastaanoton.

Harakka

40–51 cm pitkä, paino 175–300 g. Koiras on keskimäärin naarasta suurempi ja pitkäpyrstöisempi. Mustavalkoinen lintu, jolla on yksivärisen vihreähohtoinen, 20–30 cm pitkä pyrstö. Poikaset syntyvät höyhenettöinä. Niiden kita ja suupielet ovat vaaleanpunaiset.

Ääni: käheästi räkättävän äänen lisäksi joskus hiljaista, vikisevistä ja visertävistä äänistä koostuvaa jökeltelua. Yleensä melko kovaäänistä.

Harakka on luonteeltaan utelias ja älykäs. Vaaran uhatessa se piiloutuu pensaiden tai puiden oksistoon.

Poikaspesäänsä se vartioi huolellisesti ja yrittää karkottaa tunkeilijan kovalla räkätöksellä ja räpyttelyllä.
Lähde: Wikipedia

Ursula oli taiteilija. Millaisia tauluja hän maalasi? (ks. ennakkotehtävä 1.d). Elokuvan kotisivuilla voi myös nähdä osan Ursulan maalauksesta, josta tulee mieleen Marc Chagallin surrealistiset teokset.

Surrealismi korostaa piilotajunnan merkitystä ja kuvasi sadunomaisia tai unenomaisia näkyjä, joissa yhdistyvät todellinen ja epätodellinen maailma.

d) Tutkikaa surrealistisia maalauksia ja pohtikaa yhdessä, mitä teokset esittävät. Surrealistisia taiteilijoita ovat esim. Giorgio Chirico, Marc Chagall, Salvador Dali ja Rene Magritte.

- Kysymyksiä tarkasteltavista taideteoksista: Mitä kuvassa on? Mitä teos esittää? Mitä ajatuksia se herättää, onko teos miellyttävä vai epämiellyttävä, kiinnostava, samantekevä, kaunis, ruma jne. Tarkastelkaa myös maalausten sommittelua, värejä, valoja ja varjoja.
- Tehkää surrealistinen maalaus vesitai peiteväreillä.

e) Keitä muita ystäviä Kikillä oli elokuvassa?

Osono – Leipuri, joka auttaa Kikiä monin tavoin. Leipuri Osonon harvasanainen mies, iäkäs rouva, joka ystäväystyy Kikin kanssa, Bertha – rouvan taloudenhoitaja, joka on kiinnostunut lentämisestä.

5. Noidat

Noidat olivat epäkristillisiä ja siksi pahoiksi leimattuja tietäjiä ja magian, noituuden tai kansanlääkinnän harjoittajia. 1400–1600-lukujen Euroopassa noitia tai sellaisiksi syytettyjä vainottiin noitavainoissa. Monessa noituudeksi luetussa perinteessä tai rituaalissa oli alkujaan kyse kristinuskosta varhaisempien uskomusjärjestelmien jäänteistä. Ne liitettiin kristinuskon paholaiseen, ja ne saivat piirteitä kristinuskosta. Vanhan ajan noitien ja nykynoitien välinen yhteys on lähes kokonaan katkennut. Noituutta harjoitettiin aikana, jolloin siitä kirjoitettiin paljon kuvauksia muistiin.
www.tunturisusi.com

a) Minkälaisia noitia on yleensä kirjoissa tai elokuvissa? Millainen luonne heillä on? Ovatko tarinoiden noidat yleensä hyviä vai pahoja?

- Tehkää lista 3-5 hengen ryhmissä kaikista muistamistanne noidista kirjoissa tai elokuvissa ja tehkää niistä muutaman sanan luonnehdinnat.

esim. Roald Dahlin tuntomerkit noidalle: syljen sininen väri, puuttuvat hiukset ja varpaat, violetit silmät, suuret sieraimet, herkkä hajuaiisti.

b) Noitien ulkonäkö

Miten ihmiset suhtautuivat Kikiin, uuteen tulokkaaseen? Millaisia olivat kaupungin tytöt? Miten Kiki erosi heistä ulkoisesti? Onko mielestänne väliä, miten pukeutuu? Mitä pukeutumisella voi viestiä? Miten pukeutumisella osoitetaan yhteenkuuluvaisuutta? Muotitietoisessa suurkaupungissa Kiki alkaa hävetä perinteistä mustaa leninkiään. Kikin äiti sanoi Kikin lähtiessä kotoa: Mekon värillä ei ole väliä, vaan sillä, minkälainen sydän on siellä mekon alla. Keskustelkaa noitien ulkonäöstä. Mitkä värit sopivat noidille? Miten noidat pukeutuvat?

- Suunnitelkaa asu nykynoidalle.

c) Noitien liikkuminen

Kiki lähti maailmalle lentäen äidin vanhalla, vikuroivalla luudalla mukanaan puhuva kissa ja radio. Kun Kiki lenteli kaupungin yllä, ihmiset katsoivat hämmästyneinä.

- Kirjoittakaa aiheesta lyhyt uutinen huomiseen sanomalehteen.
- Piirtäkää kuvia Kikistä lentämässä luudallaan.
- Millä nykyaikainen noita liikkuisi?
- Mitä ottaisitte mukaan kotoa lähtiessänne, jos saisitte valita kolme asiaa?

d) Noitareseptit ja taikajuomat

Kikin äiti keitteli herkkiä taikajuomiaan.

- Suunnitelkaa pareittain noitamainen juomasekoitus. Keksikää ainekset ja kirjoittakaa sekoitusohjeet ja kertokaa mihin taikajuomanne vaikuttavat?

e) Kikillä oli seuranaan puhuva kissa, Jiji. Se rakastuu valkoiseen Lili-kissaan. Millainen Jiji oli luonteeltaan?

Millainen kissa sopii noidille?

- Käykää tutustumassa internetin tai kissakirjojen avulla erilaisiin kissarotuihin
- Millaisen kissan valitsisitte itsellenne tai noidalle?

Japanilaiset rakastavat kissoja ja siellä onkin maailman neljänneksi suurin kissapopulaatio. Ensimmäisten kissojen kerrotaan saapuneen Japaniin Kiinasta keisari Ichijon (987–1011) hoviin kuuluneen aatelismies Fujiwara no Sanesuken matkassa. Kissoja kutsuttiin "kädestä ruokittaviksi tiikereiksi" ja alun alkaen ne olivatkin suosittuja lemmikkejä. Japanissa kissalla on usempia merkityksiä. Yhden mukaan se on kiltti ja hyvän onnentuojia, joka toteuttaa kaikki toiveet ja suojelee kotia. Sen nimi on **manekineko**. Sille ovat japanilaiset rakentaneet temppeleitä, joista tunnetuin on Goto-Kuji, korkeimman hyveen temppeli. Siellä manekineko ottaa tassu koholla Buddhan sijasta vastaan uskovien toiveita. Temppelin julkisivuun on kuvattu kissoja nostamassa tassuaan. Sisällä temppelissä on kissapatsaita valmistettuna eri materiaaleista suuret määrät. Toinen japanilainen kissa on paha ja pelottava **nekomata**, jolla äidit pelottelevat lapsiaan. Nekomata on kaksihäntäinen hirviö, joka tuhoaa ja tappaa, mutta kohtaa kuitenkin loppunsa urheassa samuraissa. On myös olemassa kissa, joka syö rottia ja hiiriä pelastaen siten ihmisten ruoan.
<http://ta-miit.blogspot.com>, <http://www.tunturisusi.com>

f) Mitä muita noitaeläimiä tunnette eri tarinoista tai elokuvista? Minkä eläimen valitsitte noidalle seuraksi?

Kissat olivat tyypillisiä, mutta eivät ainoita vainottuja noitien seuralaisina pidettyjä eläimiä. Noitien juhlista kertovissa kuvissa nähdään esim. koira, pöllö, korppi tai hiiri mukana taioissa avustamassa. Myös lumikot, vuohet, kaniinit, siilit ja rupisammakot katsottiin sopiviksi noitien apulaisiksi. Näitä noitien ystäviä oli todisteina Englannissa noitaioikeudenkäynneissä 1600-luvulla. Tämä langetti usein epäilyksen varjon ihmisten päälle, jotka olivat kiintyneitä lemmikkeihin.
<http://www.tunturisusi.com>

- Piirtäkää kuivapastelliliiduilla kuvia kissoista värilliselle paperille.
- Muovaillkaa kissapatsaita savesta.

g) Noitien koulutus

Jotta Kikistä tulisi oikea noita, hänen piti viettää vuosi vieraassa kaupungissa ja selviytyä siellä omin päin.

- Jos noidaksi voisi opiskella jossakin koulussa, millainen olisi noitakoulun lukujärjestys? Laatikaa lukujärjestys noitien kouluun pareittain.

h) Noitien ammatit

Mitä taitoja noidat käyttävät usein tarinoissa ym.? Ennustaminen, parantaminen, muodonmuutos, taikat, lentäminen.

- Minkälaisissa ammateissa noidat voisivat toimia? Kiki hankkii toimeentulonsa ainoalla noitataidolla, jonka hän osaa. Hän kuljettaa paketteja luudalla lentäen. Keksikää noidille ammatteja, joissa noitataidoista olisi hyötyä.
- Suunnitelkaa Kikin firmalle tai omalle noita-firmalenne logo.

i) Taikominen

Noidat ovat perinteisen käsityksen mukaan osanneet sellaisia taitoja, joita eivät tavalliset ihmiset hallitse. Kiki osasi lentää. Minkä noitataidon haluaisit osata? Mitä taikoisit, jos osaisit?

- Tehkää taikatemppeja videokameran avulla, esim. katoamistemppu ja ilmestyminen. Keksikää lisää taikoja videoitavaksi.

6. Itsenäistyminen ja itseluottamus

a) Itsenäistyminen ei ollutkaan Kikille niin helppoa. Hänen noitavoimansa katosivat. Miksi? Mistä Kiki huomasi niiden katoamisen?

Elokuvassa kuvataan Kikin murrosiän sisäistä myllerrystä häpeän, itsesäälin ja masennuksen tunteiden kautta. Elämä on vaikeaa, ulkonäkö harmittaa, työssä sattuu kammelluksia. Ehkäpä noitia ei kukaan tarvitsekaan. Ensimmäiset merkit Kikin kriisistä tulevat kissan, Jijin kautta. Lopulta Kiki ei ymmärrä enää edes sen puhetta. Onko Jiji muuttunut kissamaisemmaksi, koska Kikillä on uusia ystäviä, vai ovatko hänen omat voimansa ehtymässä?

- Ihmisen on löydettävä oma tyylinsä ja luotettava sisimpäänsä, Ursula lohduttaa Kikiä.

Miten Kiki sai noitaitonsa takaisin?

Kiki pohtii: - Ehkä joku muukin hyväksyy minut sellaisena kuin olen.

b) Lopussa Kiki kirjoitti iloisen kirjeen vanhemmilleen kotiinsa: olen oppinut luottamaan itseeni.

- Kirjoita Kikin kirje kotiin.
- Kirjoita, miten Kikin tarina jatkuisi.

Oppimateriaalin ovat laatineet
luokanopettaja
Tuula Niiniranta sekä lida Niiniranta.

Oppimateriaalin on tuottanut
Anna-Liisa Puura-Castrèn
Koulukinosta.

Liite

Ohjaaja

Hayao Miyazaki

Hayao Miyazaki (s. 5. tammikuuta, 1941) on pitkän linjan japanilainen animaattori ja piirroselokuvaohjaaja. Hän aloitti toimintansa tv-tuotannoissa 1970-luvulla. Hänen tuotantonsa tärkeitä teemoja ovat huoli ympäristöstä ja usko omiin kykyihin.

Miyazakin ohjaamat pitkät animaatioelokuvat Nausikaa (1984), Punainen sika (1992), Naapurini Totoro (esitettiin tv:ssä 1988 nimellä Näkymätön ystävä), Kikin lähettipalvelu (1989), Prinsessa Mononoke (1997), Henkien kätkemä (2001) ja Liikkuva linna (2004) ovat olleet erittäin suosittuja sekä Japanissa että muualla.

Ohjaaja Hayao Miyazakin kirjoitus elokuvasta Kikin lähettipalvelu

Mistä kaikkia alkoi?

Eiko Kadonon alkuperäinen tarina Majo no Takkyubin on lasten- ja nuortenkirjallisuuden merkkiteos. Se kuvaa lämpimästi tämän päivän japanilaistytöjen itsenäisyyden ja riippuvaisuuden välistä kuilua heidän toiveidensa ja henkensä kautta.

Aikoinaan nuorille tehtyjen tarinoiden päähenkilöt saavuttivat vastoinkäymisestä selvittyään taloudellisen riippumattomuuden, joka merkitsi samaa kuin sisäinen itsenäistyminen. Nykypäivän yhteiskunnassa kuka tahansa voi ansaita rahaa ajalehtimalla väliaikaisesta pestistä toiseen, eikä taloudellisen riippumattomuuden ja henkisen itsenäistymisen välillä ole enää samanlaista yhteyttä. Puute ei enää ole luonteeltaan materiaalista, vaan lähinnä henkistä.

Nykyään, kun oman kodin turvallisen ilmapiirin jättämisessä ei enää ole mitään erikoista, ja vieraiden parissa eläminen ei ole sen kummempaa kuin pistäytyminen kulmakaupassa, voi todellisen riippumattomuuden saavuttaminen olla vaikeampaa kuin koskaan. Se vaatii omien lahjojen ja itseilmaisuuden löytämistä ja läpikäymistä.

Ainoa epätavallinen asia, jonka 13-vuotias sankaritar Kiki osaa, on se, että hän lentää kuin taivaan lintu. Hänen maailmassaan noidat eivät muuten ole sen lahjakkaampia kuin muutkaan tytöt. Noitien velvollisuus on elää vuosi vieraassa kaupungissa ja harjoittaa taitojaan. Vasta sitten muut voivat uskoa että kyseessä on oikea noita.

Tilanne on aivan vastaava kuin joku sarjakuvapiirtäjäksi haluava saapuisi yksinään

Tokioon. Nykyään sanotaan, että ainakin 300 000 nuorta Tokiolaista yrittää saada nimeä sarjakuvapiirtäjänä. Sarjakuvapiirtäjän työ ei ole loppujen lopuksi niin kovin epätavallista. Alkuun pääsee suhteellisen helposti ja pystyy tienamaan jonkinmoisen elannon. Mutta modernille elämälle tyypillisesti, todelliset itsetuntemukseen liittyvät pulmat nousevat esille heti, kun jokapäiväiset tarpeet saadaan hoidettua.

Kikin tukena on äidin vanha, mutta hyvin pidetty luuta ja isältä lahjaksi saatu radio sekä musta kissa Jiji, joka on niin läheinen, että se tuntuu melkein osalta Kikiä itseään, mutta hänen sydämensä epäröi omin päin viihtymisen ja inhimillisen seuran kaipuun ristiaallokossa. Kikin elämä kuvastaa niin monien tämän päivän japanilaistytöjen elämää. Heidän vanhempansa rakastavat heitä ja tukevat heitä taloudellisesti, mutta kaupungin kirkkaat valot vetävät heitä puoleensa, ja tytöt ovat matkalla maailmalle itsenäistyäkseen. Määrätietoisuus ei ole heidän vahvin piirteensä eikä elämän ymmärrys ole vielä kovin syvällistä. Nämä tekijät heijastuvat tämän päivän nuorten maailmaan.

Alkuperäisessä tarinassa Kiki ratkaisee vaikeat pulmat luontaisen hyvän sydämensä avulla. Samalla hänen ystäviensä ja tukijoidensa piiri laajenee. Elokuvaa varten jouduimme tekemään joitakin muutoksia. Kikin paneutuminen kykyjensä kehittämiseen on toki miellyttävää seurattavaa, mutta tämän päivän suurkaupungissa elävien tyttöjen elämä ei ole niin yksinkertaista. Riippumattomuuden rajoitusten läpi murtautuminen on monille tytöille vakava ongelma, ja liian monista voi tuntua, ettei heille ole suotu minkäänlaista luontaista etua eikä oikotietä itsenäisyyteen.

Sen takia meistä tuntui, että tässä elokuvassa meidän täytyy käsitellä riippumattomuuden ongelmia vakavasti. Elokuvat luovat aina vahvasti vaikuttavan todellisuuden, joten Kiki kohtaa elokuvassa vakavampia takaiskuja ja yksinäisyyttä kuin alkuperäisessä tarinassa.

Aluksi kohtaamme Kikin pienenä tyttönä, joka lentää öisellä taivaalla suurkaupungin yllä. Kirkkaat valot välkkyvät kaikkialla, mutta yksikään niistä ei tunnu lämpimästi majakkana ohjaavan hänen kulkuaan. Hän lentää taivaalla yksinään. Lentämisen kyky yhdistetään useimmiten maan kahleista vapautumiseen, mutta tuo vapaus tuo tullessaan ahdistuneisuutta ja yksinäisyyttä.

Sankarittaremme on tyttö, joka päättänyt identifioida itsensä kyvyllään lentää. Pikku noidista on tehty eräitäkin tv-sarjoja ennen tätä, mutta noituutta on aina käytetty niissä vain

nuorten tyttöjen unelmien toteuttamiseen. He ovat aina nousseet mutkattomasti muiden ihailemiksi. Majo no takkyubin noidan kyvyt eivät ole laadultaan niin käteviä.

Tämän elokuvan noidan kyvyt eivät itse asiassa poikkea juuri lainkaan tosielämän tyttöjen lahjoista.

Suunnittelemme onnellista loppua. Kiki lentää kaupungin yllä ja tuntee alla olevan kaupungin ihmiset läheisiksi. Hänen on hyvä olla oma itsensä. Toivomme elokuvan vaikuttavan niin, että katsojat tosiaan toteavat lopun onnelliseksi, eikä pelkästään onnellisen lopun kaipuuksi.

Tunnen että elokuvamme saavuttaa päämääränsä ja tavoittaa yhteenkuuluvaisuudentunteiden kautta nuoret katsojamme. Nuo tämän päivän maailmassa elävät nuoret tytöt, jotka eivät kiellä nuoruuden riemua, mutta eivät myöskään ratkea sen huumaan vapauden ja sitoutumisen ristiriidoissa. (Koska myös me kaikki olimme kerran poikia ja tyttöjä, ja nuorimmat työntekijämme painiskelevat juuri noiden samojen pulmien kanssa.) Samalla minusta tuntuu että tämän elokuvan mahdollisuus elähdyttää ja viihdyttää perustuu juuri samaan asiaan ja että se tulee herättämään katsojien sympatian.

Copyright: Ghibli/Cinema Mondo, www.kiki.fi

Keskustelkaa ohjaajan kirjoituksen perusteella esimerkiksi seuraavista aiheista:

- Mitä itsenäistyminen tarkoittaa? Mitä siihen liittyy?
- Pitääkö omata jokin erikoinen kyky, jotta olisi arvokas ihminen?
- Millaisissa asioissa te olette hyviä?
- Mitä on vapaus?
- Mitä on vastuu?
- Miksi arvelette sarjakuvapiirtäjän työn olevan japanilaisten nuorten keskuudessa juuri nykyään niin suosittua?
- Millaisista ammateista te haaveillette?